

A71

APAR PATRU NUMERE PE AN

A R H I V A

PENTRU ȘTIINȚA ȘI REFORMA SOCIALĂ

ORGAN AL
INSTITUTULUI
SOCIAL ROMÂN
DIRECTOR D. GUSTI

22500

ANUL X

NUMERELE 1—4

1932

VOLUM TIPĂRIT CU AJUTORUL
FUNDAȚIEI ROCKEFELLER

DATORIILE AGRICULTORILOR DIN SATUL RUNCU

DE ROMAN CRESIN

EVENIMENTELE mondiale din ultimul timp ne fac să schimbăm întru-câtva încrederea în stabilitatea formelor născute de capitalismul înaintat și să întoarcem privirile noastre spre forme, poate primitive și rudimentare, însă rezistente în timpul crizelor, prin elasticitatea lor și posibilitatea de a se restrânge la nevoie, în cadrele proprii. Deaceia nu este de mirare că gospodăria mică țărănească începe să atragă atenția, nu numai a economiștilor, cari ar studia-o ca o formă specifică de exploatare, ca o celulă economică, ci și a oamenilor politici, cari se interesează de bunul mers al acesteia și vin să legifereze pentru a o ajuta în nevoile ei imediate, permițându-i să treacă peste perioada grea, creiată de împrejurările mondiale.

Actualmente atenția conducătorilor este îndreptată spre analiza situației financiare a exploatărilor agricole care își găsește o exprimare elocventă în cuantumul datoriilor ce grevează micile proprietăți țărănești.

Totuș, pentru a ajunge la maximum de rezultate cu un minimum de efort, ceea ce înseamnă în cazul nostru, a ajuta cât mai multe gospodării țărănești, cu minimum de efort material, atât de greu procurabil în criza actuală, se impune a face în prealabil un studiu amănunțit al gospodăriei rurale.

O idee completă despre starea gospodăriei țărănești, o vom obține făcând o secțiune în structura acesteia, fixând un moment static în evoluția ei.

Iar situația financiară a exploatării (problema datoriilor) va apărea ca un factor component în ansamblul altor elemente, urmând ca din corelații între toți acești factori să putem judeca importanța relativă ce prezintă problema datoriilor pentru diverse categorii de gospodării.

Așa dar, problema pe care vom încerca să o lămurim mai jos, este:

1. A clasifica gospodăriile agricole, după sumele ce le datorează;
2. A determina trăsăturile caracteristice ale gospodăriilor din grupurile astfel alcătuite;
3. În sfârșit, a stabili importanța acestor grupuri, atât din punct de vedere al numărului de unități ce le compun, cât și după valoarea globală a datoriilor cu care aceste grupuri sunt împovărate.

Această problemă, studiată în cadrul unei monografii sociologice, prezintă atât avantagii, cât și inconveniente. Le vom înfățișa pe toate, pentru a evidenția imediat valabilitatea rezultatelor ce ar putea reieși din expunerea de mai jos.

Problema datoriilor agricole s'a studiat, în 1930 Iulie, la Runcu (în jud. Gorj), fiind înscrisă pe foaia economică printre alte întrebări care ar caracteriza situația economică a gospodăriei.

Fără a insista asupra faptului că într-o cercetare de acest fel se ivește posibilitatea unui studiu al datoriilor agricole în ansamblul altor elemente ale gospodăriei și ale familiei, vom spune numai că faptul că această chestiune este încadrată printre alte întrebări de ordin economic, de pe foaia de recensământ a satului, ne servește, mai întâiu, drept garanție că n'a rămas nici o gospodărie necercetată, — materialul fiind deci cules în mod complet, — până la epuizare. Nu se poate deci bănuî că la anchetă au răspuns numai o parte din gospodării, alese după anume norme, dacă nu chiar la întâmplare, ceea ce ar fi dus la formarea unui grup anumit, cu caracteristici particulare.

Pe de altă parte, problema datoriilor fiind înscrisă printre alte întrebări de ordin economic și demologic, în cercetare, evident că nu s'a pus accent exagerat pe vreuna din chestiuni, ceea ce a făcut ca problema arzătoare a datoriilor agricultorilor, să aibă mai puține șanse de a deșteptă, în populația cercetată, o atitudine generală care ar putea să influențeze declarațiile sătenilor într-o tendință anumită. De sigur, nici cifrele culese în monografie nu pot fi privite cu o încredere absolută: nu sunt excluse nicăieri declarațiile inexacte, însă un curent anumit, care ar duce la o greșală sistematică (de acelaș sens) a tuturor răspunsurilor la o aceeaș întrebare, se formează mai greu dacă această întrebare este încadrată printre multe altele.

Inconveniente ce se prezintă în studiul datoriilor agricultorilor în cadrul monografiei, se condiționează iarăș prin faptul că aci problema aceasta nu este centrală, ci face numai parte din totalul problemelor economice; în primul rând problema nu este studiată în mod complet, lipsesc unele detalii și anume: scopul contractării datoriilor, forma juridică a împrumutului, creditorul, etc.

Afară de aceasta, studiul datoriilor agricole, nefiind considerat ca central, s'a efectuat într'un sat din regiunea subcarpatină a jud. Gorj, așa că rezultatele prezintă o slabă posibilitate de generalizare, mai ales pentru satele exclusiv agricole din șesul Dunării, din Moldova sau Basarabia, căci condițiile speciale economice ale satului Runcu și acelea ale regiunii căreia aparține aduc, fără îndoială, unele trăsături proprii, caracteristice, care vor influența rezultatele obținute.

Gradul de îndatorire a agricultorilor din acest sat îl vom studia în legătură cu diverse elemente ale gospodăriilor respective pentru a putea urmări și stabili grupurile particulare ale acestora.

Drept elemente reprezentative ale gospodăriilor vom socoti în primul rând suprafața totală aflată în exploatare; va urma numărul plugurilor — partea principală a inventarului mort — și numărul vitelor mari din inventarul viu.

În sfârșit, vom mai considera numărul războaielor de țesut, instrumentelor indispensabile ale industriei casnice din orice casă țărănească a județului Gorj.

Vom urmări distribuția acestor elemente în diverse grupuri de gospodării, pentru a putea trage concluzii despre starea lor la momentul cercetării monografice a satului.

Ca termene de comparație, ne vor servi valorile mijlocii, pe sat, ale acelorași elemente, considerând deci satul, ca o unitate economică separată.

Nu se poate însă să ne dispensăm a da unele valori medii regionale, pentru a avea o imagine cât de sumară asupra înzestrării comparative a satului Runcu față de restul județului și a țării.

* * *

În regiune, satul Runcu este socotit printre satele bogate, atât în pământ, cât și în posibilitatea de câștiguri lăturale. De fapt, suprafața mijlocie exploatată de gospodărie din acest sat (1,80 ha), se apropie mult de mijlocia județeană, dar întrece întrucâtva suprafețele posedate de comunele vecine. Înzestrarea satului cu inventar mort, iarăși se apropie de cea mijlocie pe județ: În Runcu sunt 28 pluguri pe 100 ha, în jud. Gorj 30; media pe țară fiind de 15 pluguri.

Numai numărul vitelor prezintă o creștere considerabilă chiar față de mijlocia județeană, ridicată și ea în comparație cu situația din restul țării: sunt 8 vite de muncă pe 10 ha în Runcu, față de 5 în jud. Gorj și 2—2½ în țara întreagă.

Această din urmă abatere, față de situația județului se explică prin particularitatea ocupației locuitorilor din sat, cari își câștigă existența nu numai din munca pământului, ci încă prin participare activă la exploatarea carierelor de var, situate în imediata apropiere a satului, căratul la cuptoare și de-acolo la gara din Tg.-Jiu.

SITUAȚIA GOSPODĂRIILOR PE CATEGORII DE DATORII
DIN SATUL RUNCU (GORJ) LA 1 IULIE 1930

Grupuri	Numărul gospodăriilor	Gospodării cu:	Cifre medii pentru o gospodărie din grup					
			Datorii	Economii	Suprafața expl.	Pluguri	Vite	Războaie de țesut
			Lei		ha			
I	7	Economii peste 10.000 lei . . .	850	60.000	5,60	0,60	1,85	1,00
II	11	„ între 1.000—10.000 lei	300	3.000	2,00	0,80	1,80	1,00
III	27	„ până la 1.000 lei . .	475	1.100	2,17	0,65	1,56	0,96
IV	75	Fără economii, fără datorii . .	—	—	1,22	0,41	1,24	0,87
V	32	Datorii până la 1.000 lei . . .	800	165	1,45	0,50	1,25	0,91
VI	76	„ între 1.000—5.000 lei .	3.000	340	1,31	0,33	1,24	0,90
VII	37	„ „ 5.000—10.000 lei .	8.200	750	1,88	0,62	1,35	0,97
VIII	51	„ „ 10.000—100.000 lei	27.500	2.300	2,80	0,53	1,14	0,96

Trecând acum la clasificarea gospodăriilor după suma datoriilor, întâi și întâi vom obține un grup care nu va avea nici datorii, nici economii; un altul în care economiile vor întrece sumele îndatorate și în sfârșit ultimul, cel mai interesant, în care datoriile întrec economiile (printre economii socotim și cotizațiile de membru la bănci și cooperative).

Pe urmă vom de spărți aceste grupuri mari în subgrupuri, căutând a caracteriza pe fiecare în parte.

Cele 3 grupuri de mai sus nu cuprind însă totalul gospodăriilor din sat. Suma lor se ridică numai până la 316 și mai sunt încă 4 pe care, găsim de cuviință a nu le îngloba în nici un grup, nici în totalul satului: aceste gospodării — al căror venit principal, nici nu constă în exploatarea pământului — stau la o parte față de restul satului, atât ca organizație, fel de exploatare, cât și cu privire la elementele lor componente.

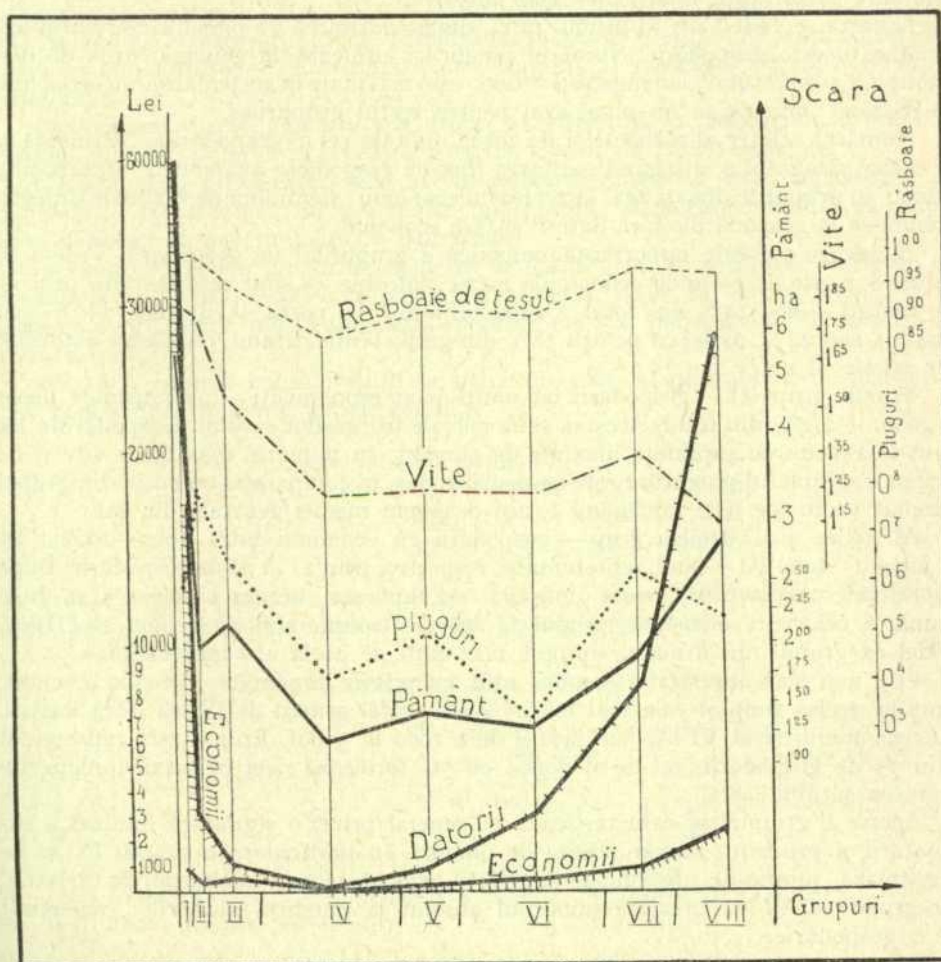

Diagrama A

Dăm mai sus un tablou care conține 8 subgrupuri de gospodării, clasificate după valoarea economiilor sau a datoriilor. Restul elementelor — pământ, plug, vite, războiu, — sunt calculate în valori mijlocii pe gospodării reprezentative din fiecare grup. Iar în diagramă, pe linia absciselor este reprezentată importanța relativă a grupurilor, după numărul gospodăriilor ce le compun.

Din prima privire, aruncată asupra tabloului sau a diagramei, se observă că grupurile mărginașe — acelea cu multe datorii sau economii — conțin gospodăriile mai înstărite, iar grupurile din mijloc — cu datorii puține sau fără datorii — pe cele care se prezintă relativ mai slab înzestrate.

Aceasta se vede clar, în primul rând, după cantitatea de pământ ce-l au în exploatare aceste gospodării. Numărul plugurilor urmează în general curba de distribuție a pământului; iar numărul vitelor este mai mare în gospodăriile cu economii, colaborând aproape la un nivel egal pentru restul grupurilor.

Numărul relativ al războaielor de țesut, față de cel al gospodăriilor, urmează și el curba pământului, atingând paritatea (fiecare gospodărie având câte un războiu), numai în grupurile din stânga, la acelea cu economii; minimum de războaie, înregistrându-se la gospodăriile fără datorii și fără economii.

În ceea ce privește importanța numerică a grupurilor de gospodării, vedem că primele 3 grupuri — unde economiile întrec datoriile, — sunt reprezentate prin 45 de unități, adică 14% din total. Grupa mijlocie — a patra — cuprinde 75 de gospodării, sau 24%, astfel că pentru 38% din gospodăriile satului, problema datoriilor nu există.

Primul grup (I) — gospodării cu mulți bani economisiți — nu cuprinde decât 7 gosp. — 2,2% din total. Acestea sunt cele ale fruntașilor satului. Gospodăriile lor sunt înzestrate cu suprafețe maxime de pământ, cu numărul maxim de vite și de războaie. Numărul plugurilor este ceva mai redus, în comparație cu acela din grupul imediat vecin (gr. II), rămânând totuși deasupra mediei generale din sat.

Al doilea și al treilea grup — gospodării cu economii între 1000—10.000 lei și între 0—1000 lei — sunt reprezentate, respectiv, prin 11 și 27 de gospodării. După suprafețele exploatate aceste grupuri au aproape aceeași situație. Iar după numărul celorlalte elemente, grupul II întrece considerabil pe cel de al III-lea, astfel că grupul din urmă se apropie mai mult de acela al « mijlocașilor ».

Cele mai slab înzestrate grupuri, atât cu privire la pământ, cât și la inventar, sunt în același timp și cele mai mari. Avem astfel grupul al IV-lea (fără datorii, fără economii) și al VI-lea (cu datorii dela 1000 la 5000). Primul este reprezentat prin 75 de gospodării, cel de-al doilea cu 76, formează deci în total aproape jumătatea satului (48%).

Aceste 2 grupuri se caracterizează în general printr-o suprafață minimă a exploatării și printr-un număr minim de pluguri. În particular, la grupul IV se înregistrează minimul absolut al suprafeței exploatate și al numărului de războaie; iar grupul al VI-lea prezintă minimul absolut la numărul plugurilor, repartizat pe o gospodărie.

Printre aceste 2 grupuri, de gospodării slab înzestrate, se găsește un mic grup, al V-lea (32 g. sau 10%) cu datorii între 0—1000 lei. Starea gospodăriilor din acest

grup indică o revenire față de situația grupurilor vecine, după cantitatea pământului posedat, dar mai ales după numărul plugurilor. Deaceia se poate spune că aceste gospodării rezistă față de greutatea datoriilor, spre deosebire de grupul al VI-lea care — deși creditat mai mult — prezintă lacune mai mari în înzestrarea gospodăriilor: se observă o scădere, o discontinuitate a curbilor față de situația din grupurile vecine. Ar rezultă că gospodăriile din gr. VI n'au întrebuințat creditul ce li s'a acordat pentru ridicarea exploatarei, ci au contractat datorii pentru consumație, sau pentru alte scopuri neproductive.

Urmează grupurile VII și VIII cu datorii între 5—10.000, respectiv 10—100.000 lei. Amândouă aceste grupuri se caracterizează printr'o suprafață exploatată din ce în ce mai întinsă, — lucru interesant — suprafața crescând paralel cu suma îndatorată.

Deasemenea crește numărul plugurilor, al vitelor și al războaielor. Numai în ultimul grup se observă o revenire parțială la primele două elemente.

Ultimul grup prezintă în felul acesta numărul minim de vite, repartizate pe gospodării. Aceasta însă nu are multă importanță, dacă ținem seamă că vitele servesc în sat și pentru muncile lăturale.

În ceea ce privește plugurile, scăderea numărului lor în grupurile extreme de gospodării (I și VIII), (acelea cu pământ abundent), poate să servească ca o indicație că gospodăriile mari angajează pentru munca pământului, lucrătorii cu inventar propriu.

Pentru a rezuma considerațiile de mai sus, vom repeta tabloul și diagrama, însă vom reduce numărul grupurilor la:

Grupul A, gospodării cu economii;
 » B, » fără datorii, fără economii;
 » C, » cu » până la 5000 lei;
 » D, » cu » peste 4000 »

Vom examina repartitia elementelor atât pe o gospodărie mijlocie din fiecare grup, cât și pe un hectar exploatabil din aceeaș gospodărie.

SITUAȚIA GOSPODĂRIILOR PE CATEGORII DE DATORII

Grupuri	Numărul gospodăriilor	Gospodării cu	Cifre medii pe o gospodărie din grup					Cifre medii raportate la un hectar de exploatare a gospodăriei din grup		
			Datorii Lei	Econo- mii	Supraf. exploat. ha	Pluguri	Vite	Datorii sau economii Lei	Pluguri	Vite
A	45	Economii	485	10.650	2,66	0,69	1,67	+ 1.400	0,26	0,63
B	75	Fără economii, fără datorii	—	—	1,22	0,41	1,24	—	0,33	1,02
C	108	Datorii până la 5.000 lei .	2.325	290	1,35	0,38	1,24	— 1.500	0,28	0,92
D	88	„ între 5—100 mii lei	19.400	1.650	2,41	0,57	1,23	— 7.350	0,24	0,51

Se observă asemănarea de înzestrare a gospodăriilor din primul și ultimul grup (A și B), atât în ceea ce privește repartizarea elementelor pe gospodării, cât și repartizarea pe ha de exploatare. Gospodăriile din primul grup (A) se deosebesc numai printr'un număr mai mare al vitelor, raportat la gospodărie.

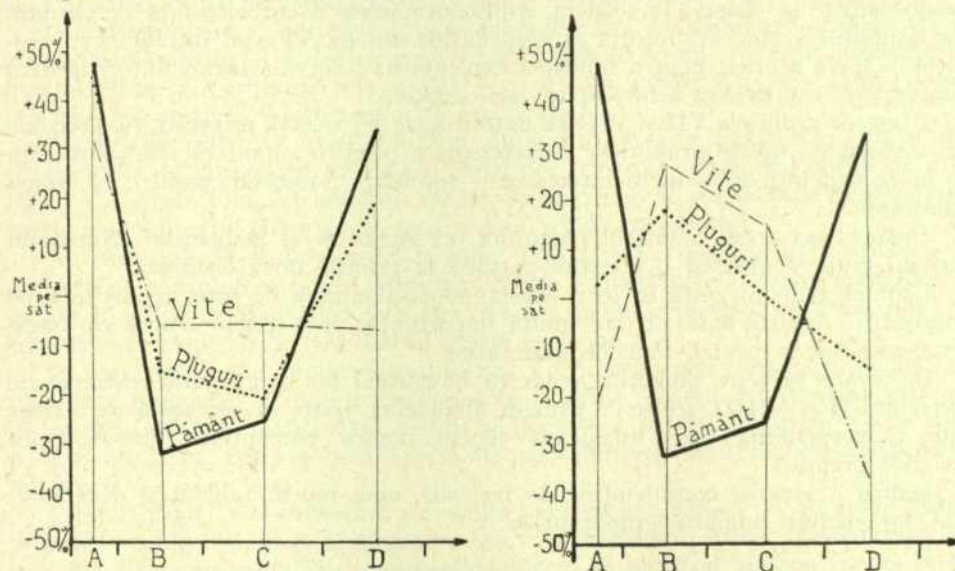

Diagrama B și C

Deasemenea grupurile B și C prezintă și ele o gospodărie în structura lor: cel dintâi (B) fiind ceva mai slab înzestrat, — sub mijlocie, — din toate punctele de vedere.

Pe de altă parte, în timp ce în diagrama No. 2 repartizarea plugurilor și a vitelor, urmează pe aceea a suprafeței exploatabile, în diagrama No. 3 observăm inversarea curbelor primelor 2 elemente, față de ultimul.

Reiese că în gospodăriile cu suprafață exploatată mai mică, înzestrare cu inventar crește cu până la 20% față de aceeași înzestrare în gospodăriile mai mari. La fel se petrece și la numărul relativ al vitelor: în timp ce acest număr este foarte mare în gospodăriile din grupurile B și C, în gospodăriile din A și B, numărul vitelor, raportat la ha de exploatare, se apropie de nivelul mijlociu județean.

Cauza acestui fenomen constă în situația economică particulară a satului, unde gospodăriile cu pământ puțin se servesc de vite și pentru muncile lăaturalnice — în cazul nostru căratul varului — pentru a completa nevoile existenței zilnice ce nu pot fi satisfăcute din exploatarea petecului de pământ ce-l dețin.

Această repartitie a elementelor din gospodăriile analizate, ne îndreptățește să denumim grupurile A și D — grupuri de gospodării de frunțași și mijlocași (cele din urmă sunt subdiviziunile III și VII). Aceste grupuri se caracterizează prin

suprafața considerabilă de exploatare — dublă în comparație cu aceea din grupurile B și C — și printr'un număr relativ mare de pluguri și vite, repartizat pe gospodărie, însă normal ca repartizare pe ha de exploatare (normal față de media județeană).

Grupurile B și C sunt acelea de codași, sunt gospodării cu pământ puțin, cu număr de pluguri, vite și războaie sub nivelul mijlociu, în ceea ce privește repartizarea pe o gospodărie.

Trecem la stabilirea sumei globale a datoriilor diverselor grupuri de gospodării.

În primul rând observăm că o parte considerabilă a sătenilor nu are deloc datorii — grupurile A și B —, ci din contra grupul A are o sumă importantă economisită, care se urcă până la circa 500.000 lei.

Pentru restul de gospodării, situația se prezintă în felul următor:

DISTRIBUȚIA DATORIILOR DIN SATUL RUNCU

Grupul	Subgrup.	Pe gospodărie	Pe ha de exploatare
C	V	800 lei	440
	VI	3.800 »	2.000 } 1500
D	VII	8.200 »	4.000
	VIII	27.500 »	9.000 } 7.350

În ceea ce privește îndatorarea globală pe grupuri, avem:

INDATORIREA GLOBALĂ PE GRUPURI

Grupul	Subgrup.	Numărul gospodăriilor	Mijlocia datoriei lei	Suma totală lei
C	V	32	800	25.000
	VI	76	3.000	225.000 } 250.000 lei
D	VII	37	8.200	370.000
	VIII	51	27.00	1.400.000 } 1.700.000 lei

La aceasta se mai adaugă cca 20.000 lei suma datorată de grupul A, care are însă în general economii care întrec datoriile și 156 mii lei economii din gospodăriile îndatorate.

Cele 316 gospodării din satul Runcu sunt deci împovărate cu o sumă globală de 1.970.000 lei datorii, la care se opun 656 mii lei economii, cele din urmă formând deci 33% din suma datoriilor.

Pe o gospodărie revine deci 6300 lei datorii și 2100 economii, iar pe un ha — 3500 lei datorii și 1150 economii, adică 2350 lei îndatorare mijlocie pe ha de exploatare.

Distribuția sumelor îndatorate pe grupurile de gospodării este următoarea:

Grupul	A	B	C	D	
				VII	VIII
cifre absolute					
Numărul gospod.	45 g.	75 g.	108 g.	37 g.	51 g.
Supraf. exploat.	120 ha	92 ha	146 ha	70 ha	143 ha
Suma îndatorată	20.000 lei	—	250.000 lei	300.000 lei	1.400.000 lei
Distribuția relativă, față de totalul celor 316 gospodării:					
Numărul gospod.	14%	24%	34%	12%	16%
Supraf. exploat.	21%	16%	26%	12%	25%
Suma îndatorată	1%	—	13%	15%	71%

Adică 71% din suma datoriilor care grevează satul este repartizată printre 16% din gospodăriile satului, toate ale frunțașilor.

Pe de altă parte, alte 34% din gospodării, care formează peste 1/2 din totalul îndatorărilor, nu dețin decât 13% din totalul datoriilor.

Aceasta însă nu este o imagine completă a situației din satul Runcu. După cum am amintit mai sus, se mai găsesc în sat 4 gospodării pe care, din cauza caracterului lor specific, nu le-am înglobat în masa totală a exploatărilor agricole din acest sat. Diferența se traduce în primul rând prin faptul că izvorul principal al veniturilor din cele 4 gospodării nu mai provine din exploatare agricolă. O parte considerabilă a veniturilor acestora, se completează din întreprinderi industriale de orice fel: varnițe, joagăre, mori, pive etc. Pentru a sublinia diferența între cele 2 grupuri mari de gospodării (4 și 316) este suficient a spune că în inventarul celor 4 se mai găsesc și 2 automobile.

Elementele considerate pentru restul gospodăriilor se prezintă în modul următor în acest ultim grup:

Datorii: între 100.000 și două milioane lei;

Suprafața exploatabilă: între 20 și 250 ha inclusiv pădure arendată pentru exploatare.

Gospodăriile mai au câte 2 vite, câte un plug și câte un războiu de țesut.

Este clar că a pune cele 4 gospodării la un loc cu restul de 316, am putea o face numai din cauză că toate sunt situate în același sat, sau pentru a studia relațiile între cele 2 grupuri, într-o analiză a raporturilor dintre conducătorii primelor, ca întreprinzători, față de masa celorlalți cari sunt angajații lor la lucru.

Totalul datoriilor ultimelor 4 gospodării se urcă la cca 3 milioane lei, adică întrece cu 150% datoria celor 316 gospodării considerate mai sus. Îndatorarea mijlocie în ultimul grup se urcă până la 30.000 lei pe ha arabil.

Pentru totalitatea gospodăriilor din Runcu (320) așa dar situația va fi următoare:

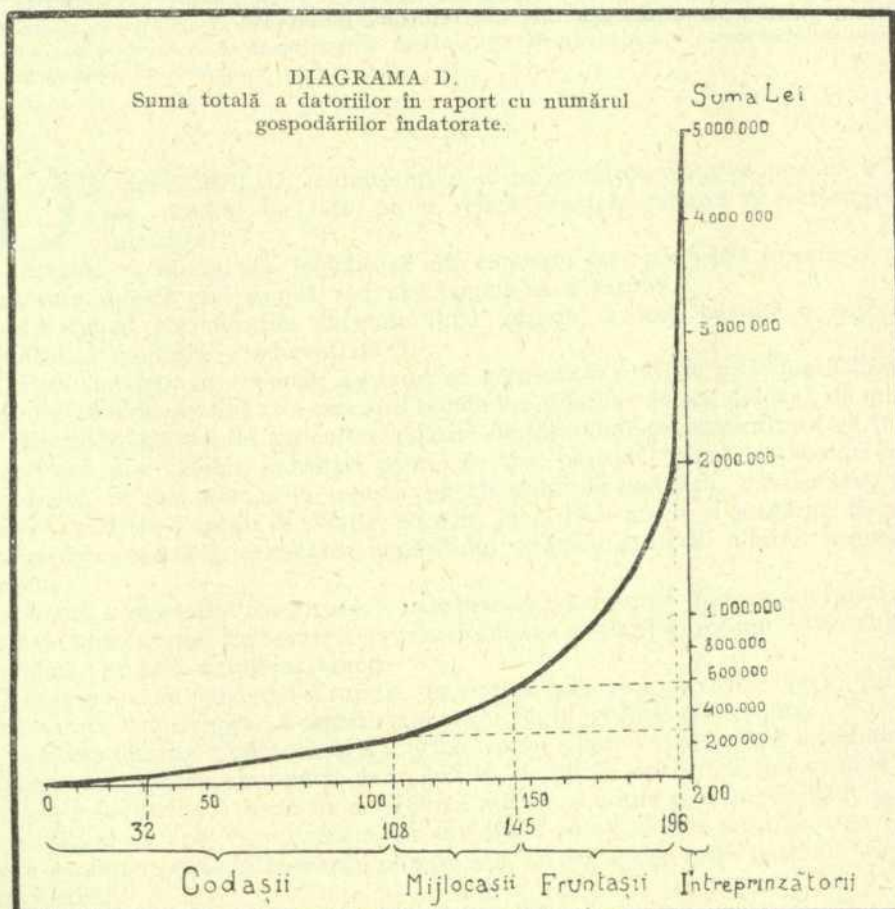
Grupul	A și B	C și D	4 gosp.
Numărul gospodăriilor .	120	196	4
Suma îndatorată. . . .	20 mii l.	cca 2 mil.	cca 3 mil.

sau procentual:

Numărul gospodăriilor .	37 1/2%	61%	1 1/2%
Suma îndatorată . . .	1 1/2%	39 1/2%	60%

Această situație nu exprimă însă îndatorarea agricultorilor, ci îndatorarea locuitorilor satului Runcu, combinate fiind datoriile agricole și cele industriale.

Gradul de ajutorare a sătenilor din Runcu depinde, așa dar, de scopurile generale ce se urmăresc și de posibilitățile materiale.

Totalul datoriilor din acest sat apasă în mod neegal asupra diferitelor grupuri de gospodării, neegale și ele ca numărul de unități ce le compun.

ARHIVA PENTRU ȘTIINȚA
ȘI REFORMA SOCIALĂ

ARHIVA MONOGRAFICĂ

La suma de 250.000 lei se ridică totalul datoriilor a 108 gospodării de codași, cari formează 34% din totalul satului, respectiv 55% din totalul îndatoraților.

La suma aproape dublă, 550 mii lei, se ridică totalul datoriilor a codașilor și mijlocașilor (108 g. + 37 gosp.) cari formează 46% din gospodăriile satului sau 74% din totalul gospodăriilor.

Lei 2 milioane sunt suficiente pentru 99% din gospodăriile satului, rămânând totuși încă 4, pentru care este nevoie de alte trei milioane lei.

Ne putem opri la orice înălțime a sumei care s'ar pune la dispoziția agricultorilor îndatorați, dacă numărul gospodăriilor, la care aceasta corespunde, este suficient pentru scopurile generale ale reformei proiectate.